

О. ФЕДЬКОВИЧ

ПОЕЗІЇ

О. ФЕДЬКОВИЧ
ВИБІР ПОЕЗІЙ

ВЕЦЛЯР 1920
ВИДАВНИЦТВО „СТРУЯ“, Ч. 5.

Друкарня Шарфого у Вецлярі.

891.79
F 31
K1920

До ліри.

Сидить легінь, сидить зажурившись,
Головою на ліру схилившись.
„Чи-ж маю я на гуслех заграти,
Чи до ліри як гай заспівати?
Заспіваю я радше до ліри,
Бо на гуслех нема мені віри.
А та ліра все серденько знає,
Струна струні правду вповідає.“

□□□

— 3 —

Нічліг.

Звізди по небеснім граді
І по одній і в громаді
Як то любо заснивали,
Де жовняре спочивали.

Но як збліднут тихо зорі,
Світле сонце зійде д горі,
Хто тогди нам бідним скаже,
Де котрий з нас нині ляже?

Де хто ляже, Божа воля, —
Є де спати, много поля,
Є де голов приклонити,
А зірниці ймуть світити.

[...]

Під Маджентов.

Гей у поли, у поли
Там літають соколи:
Летя, літають, сумненко гукають,
Аж мене серце болит.

Ой серденько, серденько,
Чого-ж тобі тяженько?

— 4 —

Канони грають, кулі заспівають,
Най ти буде радненько.

Буде, буде радненько:
Буде рано раненько
Сонце сходити, перестанеш жити —
Гуляй, гуляй серденько!

Ой сонечко сходило,
Туманами ся вкрило;
Канони грали, кровйов розливали,
Аби ся не дивило.

Подиви-ж ти ся, мати,
Та на наші кабати:
Вся кабатина то кров, то калина, —
Ци-с мня годна пізнати?

Ой пізнаю, пізнаю:
Лиш одного тя маю —
Одного сина, красний як калина,
Та як калина в гаю.

Ой бо в гаю калина
Не для него зацвила;
Гей цвила, цвила висока могила —
Твому сину дружина.

— 5 —

Ой дружина-ж то, ненько!
Завтра рано, раненько
В шовкові трави, зелені мураві
Поклоню ся низенько.

Поклоню ся до свого
Гетмана молодого:
Гетмане пане, звінчай-же ти мене
Козака молодого.

Буду тебе вінчати
Там де дзвоня гармати,
Ой буду, сину... — Гину пане, гину!
Гей не плач, моя мати!!

□□□

Поклін.

Співанка.

Гей по горі, по високій трійзіл^ь
постелив ся;
З України до дівчини козак поклонив ся.
Поклонив ся козаченко з коня вороного:
Нагадай си моя мида мене молодого.

А в неділю рано, рано дівча ся вмивало,
Тай русою та косою личенько втерало,

— 6 —

Утерало біле личко, утерало брови:
Нема-ж мого миленького нема вже розмови.

Не плач мила, не плач серце, не плач
чорні очі,
Ой, маю-ж я розмовоньку аж до пізна
з-ночі,
Ой, маю-ж я розмовоньку, ой маю-ж я милу:
Висипано надо мною високу могилу.

[...]

Сестра.

(Співанка з української думки).

Ні зазуля в лузі затужила,
Ні пташина в тузі голосила,
То сестричка лист писала,
На сторону посидала,
Тай до брата слезно промовляла:

Брате милій, брате соколоньку,
Ти-сь покинув сестру сиротоньку,
А я ходжу, накликаю,
Як зазулька в темнім гаю:
Верни, верни з далекого краю!

Сестро моя, сестро моя руто,
Як я можу до тебе вернути?
Через ліси темнесенькі,
Через ріки бистресенькі,
Через степи рівні, рівнесенькі?

Гаєм-маєм, лебедем Дунаєм.
А степами бистрим горностаєм,
А на моє подвірєнько
Пади бистрим соколеньком,
А голубом на моє серденько.

Ой летів я сім день тай годину,
Прилетів я до сестри в гостину,
Прилетів я тай гукаю,
А сестрички не видаю,
Ах відай я сестри вже не маю.

Сестро-ж моя, лелієнько біла,
Уповіж ми, де ти ся поділа?
В гаю, брате, в гаю, в гаю,
Під могилов пробуваю,
Все о тобі розмовоньку маю.

[...]

Пречиста Діво радуй ся Маріє!

У синє море сонце яснє тоне,
І своє світло ніби кров червоне
По всій країні доокола сіє, —
А там зазульку в гаю десь чувати,
А там звіночок став селом ковати,
Там в борі вітер листьом шелєвіє:
Пречиста Діво радуй ся Маріє...

Пречиста Діво радуєся Маріє!
Он молод жовняр ляг си на мураві,
Личко студене, шати му кроваві,
Розстрілен нині, бо—самий не вмів...
Камратя яму темну му вкопали,
І на спочинок бідного в ню склали;
Уже не скаже, як звінок запіє:
Пречиста Діво радуй ся Маріє...

Пречиста Діво радуй ся Маріє!
Під плотом сіла удовиця мати,
До себе тулит бідне сиротяти,
І плаче ревнє, серденько їй мліє, —
Ба вже не плаче, вже і не голосит,
Склонила голов, більше не підносит,
Зірницї плачут, а звінок німіє...
Пречиста Діво радуй ся Маріє.

Пречиста Діво радуй ся Маріє!
Там онде блудит сплакана дитина,
Без тата, мами, бідна сиротина,
Нічо не їло, душечка му мліє, —
І хоче в хату бідна навернути,
Господар псами тровит его, чути:
Верескло, впало, кров ся з ніжки лїє...
Пречиста Діво радуй ся Маріє.

Пречиста Діво радуй ся Маріє,
Бо я не можу... Вшак я маю душу,
І чути мушу, і дивити мушу,
Що тут на світі, ах тутки ся діє!
Да як до гробу зложут моє тіло,
Де темно, тісно, студено, зотліло,
Де нич не плаче, де усе німіє, —
Пречиста Діво радуй ся Маріє!

□□□

Рекрут.

Стояв же він на шельваху
В цісарскім дворі,
Вмивав ся він, втерав ся він
Як гусь по воді;
Умив ся він да сльозами,

— 10 —

Ніхто го не чув,
Стулив ся він на багнеті,
На хвилюку заснув.

Ой спит же він на багнеті
В цісарськім дворі,
Тай снит ся му, що ходит десь
По синій горі,
Тай кучері зачісує,
Тай кучері ве...
Чом ненька ми не пишує?
Ци в'на ще жиє?...

Ой рада-бим, мій синоньку,
Листок написати,
Насипали могилоньку,
Не можу я встати;
Не можу я, соколоньку,
Глибоко на дні,
Насипали на рученьки
Сирої землі.

І був би він в царськім дворі
Богато ще снів,
Гукнув бо звін на Стефані,
А він ся збудив;
Утер собі і личенько;

— 11 —

Утер ся і гвер...
Кров точит ся по мармурі,
А жовняр умер.

Україна.

Україно, Запороже, годі вас забути,
Ах, бо мило тамки жити, мило тамки бути,
Де ті траві шовковії славні степи криют,
Де ся квіти поза квіти в зимних росах миют,
Де стада ржут, де соколи, де вірли співають,
З буйним вітром у заліжку козаки літають.

Хто-ж то може знов забути могили,
[кургани,
Де козацтво українське, славні атамани
Свою славу сном провадять, славов серце
[гріють,
А ті думи богатирські так то гарно піють,
Що аж тут ся відзивають, що аж тут їх
[чути, —
Україно, Запороже, можна вас забути? —

Онде грає жвавий хлопець у торбан весело;
Онде дівча йде по воду, думку й'кус
[завело;

Там сопівка пригріває ніби соловіє,
Що там в гаю калиновім піє все та піє;
А там бжілка злотокрыла думно си співає,
Обмучилась медівницев, ледви що вертає.

Глянь там далі на прикмету: думаш, там
[соколи?
Ні, там славні чумаченьки возя з Криму
[соли.
От диви ся, вже і стали, вже й воли
[пустили,
Вже і ватра запалена, вже ся розложили,
Той готовит ситу кашу, ті вози знов мажут.
Хлопці шумки заспівали, старші казку
[кажут.

Далі, далі, онде небо багром румяніє;
Слухай добре, як то мило десь звіночок піє!
То в тій церкві там за лісом з дев'ятьма
[верхами,
Всі покриті срібнов бляхов, злотними
[хрестами,
А священник старий ходит по святій
[контині,
Молит славу Запорожу, щастя Україні.

Святий вечер.

Звіночок звонит, звонит, звонит,
Все місто в світлі, в раю тоне,
Аж до касарні бе ся ехо,
Бо в тій касарні темно, тихо.

Лиш онде жовнярь в світлі муни
На слуп припер ся гей до труни,
Сльозаве око в небо зносить,
І ніби звізди о щось просит.

А звізди так му світя ясно,
А по домах весело, красно...
Чого-ж єму так серце мліє,
Коли ніхто не печаліє?

Га, відкиж я то можу знати? —
Єго не смію запитати.
Не видиш, як він брови хмурит?
Хто знає, чом ся жовнярь журит.

Дезертер.

Ой сів же він при столику,
При світлі думав,

— 14 —

Писанечко дрібнесеньке,
А він го читав.

Писанечко дрібнесеньке,
Листочок як сніг;
Склонив же він головоньку
К столови на ріг.

„Ой ненечка старенькая
Ми пише в-одно,
Що там зима тяженькая,
А їй студено;

„Нема, нема єї кому
Врубати дрівець,
Бо їй синок, оден в дому —
Цісарський стрілець“.

І схопив ся як поломінь,
Полетів як птак,
А вітер з ним не йде в догінь,
Бо годі му так;

Бо він летит до матоньки
Старої домів,
Дрівець єї врубатоньки,
Би хатку нагрів.

□□□

— 15 —

Марш на Італію.

Засвіти ми ясна зоре,
Засвіти ми на всі гори;
Гей їду, їду,
Поїду за Дунай,
Гей поїду за море!

Чи за море, чи за Дунай,
Коли-сь жовнярь, то не думай!
Ой голя, голя,
Така твоя доля,
Гей, гуляй, хлопче, гуляй!

Ой буду я ще гуляти,
Як заграют на гармати:
Гей голя, голя,
Ти доле, ти моя, —
Ой мати-ж моя мати!!

Ой ненечко, моя мати,
Пішов твій син погуляти;
Гей, гаю, гаю,
І пю і гуляю, —
Гей то пю, то гуляю!

Ой пив же, я тай напив ся,
Пішов спати, не будив ся; —

Гей гаю, гаю,
Кровавий Дунаю,
Як я дуже упив ся!

[...]

На могилі мого брата.

Весною пташки щебечут,
Квіти зацвили докола;
Піду на цвинтар, полечу
До мого брата сокола.

І пісеньку ему зложу
О дівчатах і о маю,
На цвинтарнім ему ложу
В струни шовкові заграю.

Добрий вечер, мій небоже!
Як тобі ся тутка діє?
Ти сумуєш? І чого же?
Що тебе сонце не гріє?

Не сумуй! Я тя кохаю,
Мені вільно тя любити.
Прийду що весни, що маю,
Буду з тобою тужити.

[...]

Як я брата раз сконаю.

Як я брата раз сконаю,
Занесіт мня де я знаю,
Тай просіт там трошки глини,
Як для мене сиротини.

Ви мня брата закопали,
Тай до дому повертали,
Аж приходить моя мила,
Дивит, дивит, то могила,

А она си подумає:
Хто ту бідний спочиває? —
Ані плити, ані рути,
Тутки мусит жовнярь бути.

І помалу, помаленьку
Піде слеза по личеньку:
Уломила яворини,
Як для мене сиротини.

Явір виріс, зеленіє,
Сонце світит, сонце гріє;
Люди ходя зіле рвати,
Миленької не видати.

Аж прилетит соловіє, —
Місяць світит, місяць мріє, —

А оно си заковало, —
Так она лиш, так бувало.

У могилі добре бути;
Нич не видко, нич не чути,
Ні пташини, ні дівчати, —
От як жовнярь сиротяти.

□□

Добуш.

Гей ци чули, люде добрі,
перед ким то звіри стинут,
А за ким то молодиці,
а за ким дівчата гинут?
То наш Добуш, наша слава,
то капітан на Підгір'ї,
Красний, красний як царевич,
двадцять років і чотири.

Хлопців тисяч ему служит, —
поклони ся пред ним крале!
На той топір его ясний
клали Німці много стали,
А на тії порошниці
били Угри злота много,

— 19 —

А той ремінь більше вартий,
як у двоє царства твого.

Ясна нічка в Чорногорі,
місяць світит, місяць мріє,
А капітан ходит сумно,
чось му серце в грудех мліє:
Ні топірчик вже не пестит,
ні кресак не обзирає.
Ходит ходит по долині,
Клонит голов тай думає.

„Гей капітан, ти наш пане,
не яло ти сумувати!
Я співак є на Підгір'ю,
не розкажеш заспівати?
Я умію пісней много,
ай потрафлю затужити;
Капітане, ци не кажеш?
Може хлопців побудити?“

Онде хлопців тисяч двісті
полягали по убочи...
Гей які-ж бо буйні, жваві,
а які в них бистрі очі!
Бо води ще в'ни не пили,
хиба кров та буйні вина;

Хліб їх білий не годує,
лиш жуброва солонина.

А капітан став над ними,
рве пістоля, зводить скали;
Грим!! а збуїв тисяч двісті
на ногах вже поставали:
„Що розкажеш, пан капітан?
Ци палити, ци рубати,
Ци якому королеви
кажеш голов з вязів зняти?“

„Вража голов не пропаде,
заки руська не застила,
Але красна, красна Дзвінка
на вечірки запросила.
Ви підете враз зі мною“. —
„Як розкажеш, і до грани!
Ти капітан в Чорногорі,
а ми твої, капітане“.

Ясна нічка в Чорногорі,
світит місяць з зіздочками;
З легінями тисяч двісті
квапит Добуш облазами.
А сова десь затужила,
що аж серце в грудех мліє, —

— 21 —

В Чорногорі нічка ясна,
місяць світит, місяць мріє.

„Капітане, заверни ся!
Птаха нужду нам ворожит“.
„Хто то каже? крикнув Добуш, —
Головою най наложит!“
Тай ухопив за пістоля.
„Озде стою, пане брате,
Ще раз кажу: заверни ся!
Озде, груди, — мож стріляти“.

Так казав Іванчик любчик.
Ви не чули о Івані?
Ей, легінь то був хороший,
перший він по капітані;
А капітан его любить,
ліпше май ніж топір з стали.
Як поглянув на Івана,
аж му руки білі ввяли.

„Тобі сором, славний Добуш?
Маєш в землю що дивити:
За-длі Дзвінки хабалиці
свого брата хочеш вбити?
Як, ти думаєш, добра душе,
Що та сука тебе любить?“

Базаринки твої любить!
Заверни ся, бо тя згубит“.

„Аби-сь дав ми тільки злота,
що наповню сю долину,
Аби-сь дав ми в двоє більше,
то я Дзвінки не покину.
А не хочеш ти зо мною
йти до Дзвінки. — в твоїй воли;
Заверни ся з легінями,
але Дрбуш — ні, ніколи!“

„Я тебе бих мав лишити?
Я, твій брат, тебе самого?
Того люде не діждали,
тай не діждут люде того. —
Гай, на перед, гайдамахи!
Де капітан, там і люде.
Дай ми руку, пане брате,
чей гніву вже в нас не буде“.

* * *

„Добрый вечер, красна Дзвінко,
отвори, пусти до хати!
Сім сот хлопців є зо мною,
а вже час би вечерати.

— 23 —

Ми принесли срібла, влота,
ми принесли меду много,
Будем їсти, будем пити,
отвори нам лиш небого“.

„Чи то ви там, славний Добуш?
(Ти ся хочеш напивати!
Я ти пива наварила,
буде світ ся дивувати)
Ей даруйте, любку любий,
що не можу вас пустити,
Стефана ся от надію,
як узнав би, міг би бити“.

„Шо ти з своїм чоловіком! —
Стефанови я не ражу
Тебе й пальцем докинути.
Отвори ми, я ти кажу“. —
„Я бо кажу, славний Добуш,
що сегодне не отворю“.
„А я піду на підсіне,
тай з дверми ся сам поборю.

„В мене двері тисовії,
не злюдіям до розлому!“
„Що ти кажеш, гей гадюко?!“
гукнув Добуш гірше грому,

Тай ухопив за одвірки:
як солома все ся крушит,
Двері гримли серед хати, —
аж набій тут в уха глушит.

Ей набою-ж ти зрадливий,
ей набою голосненький!
З капітана кров ся ліє,
впав капітан молоденький.
Впав, конає на мураві.
кров кипяча трави росит,
А капітан кличе хлопців,
тай, конає. тай їх просит:

„Як я, братя, вже загину,
то зложіт мня на топори,
Занесіт мня, де найкрасше,
занесіт мня в сині гори,
Там де люде не заходя,
там де пташки не співають,
Там мене ви поховайте,
най Ляхи мій гріб не знають.

„А мій топір золочений
в Дністер-Дунай затопіте,
Нехай знають рускі люде,
нехай знають рускі діти:

Що хто жінці в світі вірит,
мусит марне загинути,
Як ваш Добуш, ваш капітан...
Йой! про-сти мня — Божа — Мати!“

В Чорногорі сонце сходить,
Чорногора в світлі тоне,
А в скалі там десь глибоко,
там сова, десь плаче, стоне.
Але Добуш їй не чує,
бо в могилі вже не чути
Ані пісню Добушову,
ні флюяри слезні нути.

□□□

Д у м к а.

Болит мене головонька,
Від чого — не знаю;
Зв'язав би я китайкою,
Китайки не маю.
Пустив свою китаєчку
На море, на море:
Плини, моя китаєчко,
У гори, у гори,
Вийде мати воду брати,

— 26 —

Тай тебе спіймає,
Стане тебе ба й питати:
„З якого краю?“
А ти кажи, шовковая:
„Від сина гостина!“ —
А як тебе питати-ме:
«Чо' кровю крашена?»
А ти кажи китаєчко:
„Цісарська слава
Красит наші китаєчки
Кроваво, кроваво“.

[...]

Мій сардак.

Я-ж бо тебе ни звержу ся.
Руський мій сардаче!
Тепер аж я заспіваю,
Тепер аж заплачу,
Бо маю ся в що утерти:
Широкії поли. —
Ни скину тя, мій сардаче,
Ніколи, ніколи!

[...]

Буковина.

Буковино, Волощино,
Мамко моя, ненько,
Як на тебе подивю ся —
Гуляє серденько...
Там ті гори, наше море,
Поля золотіють...
Гуцул косу несе в росу,
Волох просо сіє.
А Вкраїнець чорнобровий
Упряг круторогі,
Оре-плужить та співає
Та молить ся Богу,
Та осени дожидає,
Женчиків наймає...
А Угринчук молоденький
Коника сідлає,
Та сап'янці узуває,
Та срібні остроги,
А вусочок підкрутивши
Махнув до небоги.
До шинкарки слобідської
На зелене вино.
Там знов сілля як весілля
Стоять по долині;

— 28 —

У їх щастє розгостилось,
Мов у своїм дому,
Доля поли закасала
Та мастить хороми,
Та віконця утерає,
Кватирочку нову;
А багатство взяло хвартух
Та доїть корови,
Та в коморах припрятує,
Та пасіку рядить.

А дітвора на улиці
Обступила діда,
Та дорогов не пускає,
В хату затыгає,
Старі ноги умиває,
Медом напуває.
А він усіх на коліна —
То хресить, то плаче...
Кому бублик, кому шажок,
А кому колачик,
А кому знов образочок
З святої Сучави...
Буковино, мамко моя,
Во вік тобі слава!

□□□

— 29 —

О м. Партицькому,
посилаючи йому фотографію своєї хати й загороди.

Отут я, брате мій, родив ся,
Отут діточий вік згуляв,
Отут і плакав і молив ся
І під могилу поховав,
Що було серцю до вподоби!...
Отут і сам в студенім гробі
Покладу бідну голов спать,
І тут му Бога з неба ждять!

□□

На білому камінчику.
На білому камівчику
В неділю до дня
Сидів жовняр з Маланкою —
Ти доле моя!
Жовняр каже: „Ходім, серце,
У мій новий двір,
В мене ганки мальовані,
Садами самбір“.
Вона каже: „Вітер пражить —
Мені студено!
Ходім, милий, ходім, друже,
У море, на дно!“

— 30 —

Кохали ся, хиляли ся,
Аж місяць зійшов
Маланочку із жовнярем
Уже не найшов.
Лиш шинька білесенька
Поплила долів, —
А як місяць придивив ся,
Край моря зомлів.

[...]

Гуляли.

Гуляли. Гусли розривались,
Гули цимбали, бас ревів,
Як вихор легіні літали,
Кружок дівчат як мак лелів.
и мене тягли в'ни до гуляня...
„Не піду, братчики, я з вами!
Бо у кутку на цвинтари —
Ох братчики милі! —
Стоя свіжі, непорослі
Дві чорні могили!
А там попи поховали
В неділеньку в ранці
Тихесенько, без гомону
В одну — новобранця,

— 31 —

А у другу ту дівчину
З чорними очима!...
Ви знали і? Хатиночка
В гаю при долині...
Обійко їх і ховали
Черці як голуби!
Ви гуляйте, а я більше
Гуляти не буду!"

